

Vertroulik

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

**GEOGRAFIE V2
NOVEMBER 2025**

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 20 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit TWEE afdelings.

AFDELING A

VRAAG 1: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS (60)

VRAAG 2: EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA (60)

AFDELING B

VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE (30)

2. Beantwoord AL DRIE vrae.
3. ALLE diagramme is by die vraestel ingesluit.
4. Laat 'n reël oop tussen onderafdelings van vrae wat jy beantwoord.
5. Begin ELKE vraag boaan 'n NUWE bladsy.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. MOENIE in die kantlyne van die ANTWOORDEBOEK skryf NIE.
8. Teken volledig benoemde diagramme wanneer dit vereis word.
9. Antwoord in VOLSINNE, behalwe waar jy moet noem, identifiseer of 'n lys moet maak.
10. Die maateenhede MOET in jou finale antwoord aangedui word, bv. 25 ton, 10 jaar, 50% en 45 m.
11. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
12. Jy mag 'n vergrootglas gebruik.
13. Skryf netjies en leesbaar.

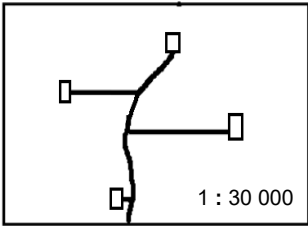
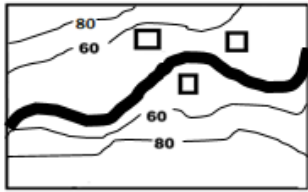
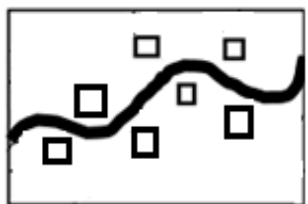
SPESIFIEKE INSTRUKSIES EN INLIGTING VIR AFDELING B

14. 'n 1 : 50 000 topografiese kaart 2529CC eMALAHLENI (WITBANK) en 'n 1 : 10 000 ortofotokaart 2529 CC 15 eMALAHLENI (WITBANK) word voorsien.
15. Die gebied wat met ROOI/SWART op die topografiese kaart afgebaken is, stel die gebied voor wat deur die ortofotokaart gedek word.
16. Toon ALLE berekeninge. Punte sal vir stappe in berekeninge toegeken word.
17. Jy moet die topografiese kaart en die ortofotokaart aan die einde van hierdie eksamensessie by die toesighouer inlewer.

AFDELING A: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS EN EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

VRAAG 1: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS

1.1 Voltooi die stellings in KOLOM A met die opsies in KOLOM B. Skryf slegs die letter (**Y** of **Z**) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.7) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.8 Z.

KOLOM A	KOLOM B
1.1.1 Nedersettings word as landelik geklassifiseer, gebaseer op ...	Y die aantal funksies Z die totale bevolking
1.1.2 Die werklike fisiese posisie waar 'n landelike nedersetting geleë is	Y standplaas Z ligging
1.1.3 'n Los groepering van plaasopstalle word 'n ... genoem.	Y dorp Z gehuggie
1.1.4 'n ... het meestal landelike funksies en 'n paar stedelike funksies.	Y Plaasopstal Z Dorpie
1.1.5 Die patroon van die nedersetting hieronder is ... <p style="text-align: center;">SLEUTEL</p> <p>□ Nedersetting — Pad</p> <p>[Bron: Eksaminator se eie skets]</p>	Y kern Z verspreid
1.1.6 Die skets hieronder beeld 'n ...-nedersetting uit. <p style="text-align: center;">SLEUTEL</p> <p>— Rivier □ Nedersetting — Kontoerlyn</p> <p>[Bron: Eksaminator se eie skets]</p>	Y nat-punt (waterpunt) Z droëpunt
1.1.7 Die vorm van die nedersetting hieronder is ... <p style="text-align: center;">SLEUTEL</p> <p>— Rivier □ Nedersetting</p> <p>[Bron: Eksaminator se eie skets]</p>	Y lineêr Z rond

(7 x 1) (7)

1.2 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde gegee op die volgende vrae wat op konsepte en klassifikasie van stedelike nedersettings gebaseer is. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.2.9 D.

1.2.1 'n ... dorp/stad wat op handel en vervoer gebaseer is, word in die foto hieronder getoon.

[Bron: [m/place/South-Africa/Urban-settlement](https://www.google.com/search?q=South-Africa/Urban-settlement)]

- A Poort-
- B Aansluitings-
- C Vragverbrekingpunt-
- D Gespesialiseerde

1.2.2 Plettenbergbaai in die foto hieronder word as 'n ... stedelike nedersetting geklassifiseer en die dominante ekonomiese funksie is ...

[Bron: https://www.google.com/search?q=plettenberg+bay&oq=pl&gs_lcrp=EgZja]

- (i) poort
  - (ii) gespesialiseerde
  - (iii) toerisme
  - (iv) mynbou
- A (i) en (iii)
  - B (i) en (iv)
  - C (ii) en (iii)
  - D (ii) en (iv)

1.2.3 'n ... verskaf meestal lae-orde-goedere en -dienste aan die omliggende landelike bevolking.

- A Stad
- B Metropolis
- C Konurbasie
- D Dorp

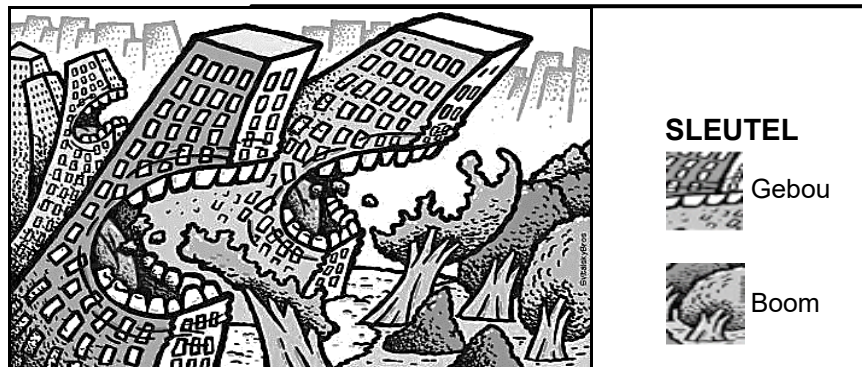
1.2.4 ... is die maksimum afstand wat mense sal reis om goedere te koop of om dienste te verkry.

- A Invloedsfeer
- B Reikwydte
- C Mark
- D Drempelbevolking

1.2.5 ... verwys na die ongekontroleerde groei van stedelike gebiede.

- A Tempo van verstedeliking
- B Stedelike groei
- C Ongebreidelde stedelike verspreiding
- D Vlak van verstedeliking

1.2.6 Die spotprent hieronder beeld die negatiewe impak van ... uit.

[Bron: <https://www.cartoonmovement.com/collection/>]

- A stedelike verval
- B stedelike hernuwing
- C teenverstedeliking
- D stedelike uitbreiding

1.2.7 ... is 'n proses waar 'n toenemende persentasie van 'n land se bevolking in stedelike, eerder as in landelike, areas woon.

- A Verstedeliking
- B Bevolkingsgroei
- C Stedelike groei
- D Landelik-stedelike migrasie

Verwys na die tabel hieronder wat op die vlak en tempo van verstedeliking in Suid-Afrika gebaseer is.

1.2.8 Die vlak (%) van verstedeliking in 2022 EN die tempo (%) van verstedeliking in 2024 is ... en ...

JAAR	VLAK (%)	TEMPO (%)
2020	67,35	0,55
2021	67,85	0,50
2022		0,49
2023	68,82	0,48
2024	69,30	

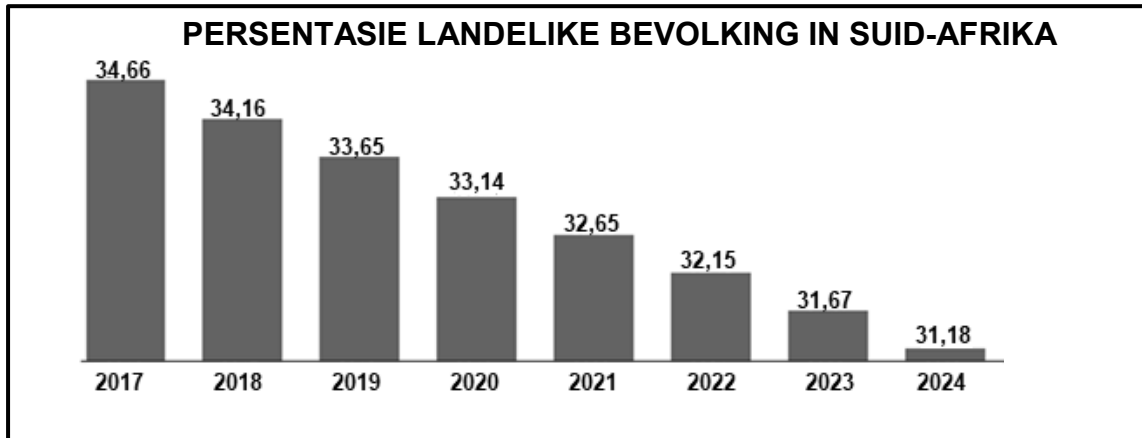
[Aangepas uit [STATISTA.COM](https://www.statista.com)]

- (i) 68,34
- (ii) 69,34
- (iii) 0,51
- (iv) 0,47

- A (i) en (iii)
- B (i) en (iv)
- C (ii) en (iii)
- D (ii) en (iv)

(8 x 1) (8)

- 1.3 Verwys na die grafiek hieronder wat die persentasie landelike bevolking in Suid-Afrika van 2017 tot 2024 toon, asook die uittreksel oor grondrestitusie.

[Aangepas uit https://www.theglobaleconomy.com/South-Africa/rural_population_percent]

MOLETELE-SITRUSVRUGTEPLAAS TOON DIE SUKSES VAN 'N GRONDRESTITUSIEPROGRAM IN LIMPOPO

Die Moletele-gemeenskap het die keuse uitgeoefen om hulle grond terug te neem en dit het tot 'n suksesvolle grondrestitusieprogram gelei. Die nuutste landboutegnologie en rye sitrusbome, wat goed onderhou word, op Moleteleplaas in Hoedspruit is duidelike aanduiders van hierdie sukses.

Die plaas in Hoedspruit wat lemmetjies produseer, is 'n gesamentlike projek wat deur die Moletele gemeenskaplike eiendomsvereniging (met 'n 51%-aandeel) en die gevestigde handelsvrugteprodusent, Komati Fruit Group, onderneem word.

'n Totaal van 30 permanente en 60 tydelike werksgeleenthede is reeds geskep. Die program dra vaardighede aan die werksmag en gemeenskap oor. Opbrengste word aan duisende gesinne in die Moletele-gemeenskap gegee.

'n Beursskema maak dit moontlik dat winste vir die opleiding van leerders in die gemeenskap gebruik kan word. Die restitusieprogram sluit winsdeling in. Dit maak dit moontlik om in die besigheid terug te belê.

[Aangepas uit <https://www.citizen.co.za/news/south-africa/lime-farm-in-hoedspruit>]

- 1.3.1 Volgens die grafiek, noem die landelike bevolkingspersentasie van Suid-Afrika vir 2024. (1 x 1) (1)
- 1.3.2 Gee die algemene neiging (tendens) in die landelike bevolking (persentasies) soos tussen 2017 en 2024 in die grafiek uitgebeeld. (1 x 1) (1)
- 1.3.3 Verduidelik die sosiale impak wat die algemene tendens (antwoord op VRAAG 1.3.2) op die landelike gemeenskap sal hê. (2 x 2) (4)

Verwys na die uittreksel oor grondrestituisie.

- 1.3.4 Wat is *grondrestituisie*? (1 x 2) (2)
- 1.3.5 Volgens die uittreksel, watter opsie (model) van grondrestituisie was op die Moletele-gemeenskap van toepassing? (1 x 1) (1)
- 1.3.6 Stel strategieë voor wat geïmplementeer kan word om landelike ontvolking te verminder (soos in die grafiek aangedui) nadat grondrestituisie plaasgevind het. (3 x 2) (6)

1.4 Verwys na die stedelike profiel hieronder wat stedelike grondgebruiksones uitbeeld en die foto's wat stedelike grondgebruik toon.

	<p>SLEUTEL</p> <p>A – Nywerheidsone B – Residensiële sone C – Oorgangsones D – SSK E – Landelik-stedelike oorgangsones [Bron: Eksaminator se eie skets]</p>
<p>[Bron: https://www.google.com/search?scasv=cdd70d77cbc6b9e0&sxsrfnrVfFWOSM]</p>	<p>[Bron: https://www.google.com/search?scasv=cdd70d77cbc6b9e0]</p>

- 1.4.1 Wat is 'n *stedelike grondgebruiksones*? (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Noem TWEE stedelike grondgebruiksones waar kommersiële funksies hoofsaaklik gevind word. (2 x 1) (2)

Verwys na die stedelike profiel wat grondgebruiksones toon en foto's wat voorbeelde van grondgebruik in hierdie sones toon.

- 1.4.3 (a) Gee bewyse dat die grondgebruik in **B2** 'n hoë-inkomste-residensiële gebied is. (2 x 1) (2)
- (b) Is die grondgebruik by **A** 'n swaar of 'n ligte nywerheid? (1 x 1) (1)

- 1.4.4 Verduidelik TWEE ekonomiese redes waarom hierdie grondgebruik (antwoord op VRAAG 1.4.3(b)) aan die buitewyke van die stedelike gebied geleë is, soos in die stedelike profiel getoon. (2 x 2) (4)
- 1.4.5 Waarom is die grondgebruik by **B2** nie naby die grondgebruik by **A** geleë nie? (2 x 2) (4)

1.5 Verwys na die uittreksel en foto hieronder oor stedelike verval/agteruitgang.

STEDELIKE VERVAL/AGTERUITGANG IN WYNBERG, KAAPSTAD

Die eienaars van besighede het die afgelope dekade hulpeloos gevoel ten aanskoue van die stelselmatige agteruitgang van die geboue en dienste in die area. Hulle het probeer om die munisipaliteit van Kaapstad te kry om op te tree, maar hulle hulpkrete blyk op dowe ore te geval het, want die kwessie van stedelike verval/agteruitgang is steeds onopgelos.

Leif Petersen, mededirekteur van die Stigting van Volhoubare Lewensbestaan, wie se kantore langs die straat (in die foto getoon) geleë is, het gesê dat Eborstraat al vir langer as 'n dekade in 'n toestand van verval is. Die lewensomstandighede in die geboue is aaklig – daar is onwettige water- en kragverbindings en mense slaap in vuil toestande.

'n Klein, toegewyde groep besigheidseienaars, onder andere onself, bestee tyd, inspanning en geld in ons pogings om stedelike vernuwing te implementeer.'

[Bron: <https://www.iol.co.za/weekend-argus/news/wynberg-business-owners-helpless-as-urban-decay-sets-in>]

- 1.5.1 Watter bewys in die foto dui daarop dat stedelike verval/agteruitgang plaasgevind het? (1 x 1) (1)
- 1.5.2 Noem TWEE sosiale oorsake van stedelike verval/agteruitgang. (2 x 1) (2)
- 1.5.3 Stel moontlike redes voor waarom die munisipaliteit van Kaapstad nie aan hierdie kwessie van stedelike verval/agteruitgang in Wynberg aandag gee nie. (2 x 2) (4)
- 1.5.4 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, verduidelik die positiewe impak van stedelike vernuwing op die ekonomie van Wynberg. (4 x 2) (8)

[60]

VRAAG 2: EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

2.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae oor primêre ekonomiese aktiwiteite gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 2.1.9 D.

VRAAG 2.1.1 tot 2.1.4 is op suikerrietboerdery in KwaZulu-Natal gebaseer.

2.1.1 ... is 'n positiewe sosiale faktor van suikerrietproduksie in KwaZulu-Natal.

- A Om buitelandse valuta te verdien,
- B Verskaffing van werksgeleenthede
- C Stimulering van industriële produksie
- D Bydrae tot die BBP

2.1.2 ... is 'n negatiewe ekonomiese faktor wat suikerrietboerdery in KwaZulu-Natal bemoeilik.

- A Vloede
- B 'n Gebrek aan toegang tot kapitaal
- C 'n Tekort aan grootskaalse boere
- D Misdad

2.1.3 TWEE voordele van suikerrietboerdery vir die ekonomie van Suid-Afrika is ... en ...

- (i) dra tot die bruto binnelandse produk (BBP) by
- (ii) wisselende pryse
- (iii) ontwikkeling van infrastruktuur
- (iv) aflegging van werkers

- A (i) en (iv)
- B (ii) en (iv)
- C (i) en (iii)
- D (iii) en (iv)

2.1.4 Klimaatsfaktore wat KwaZulu-Natal bevoordeel as die grootste produsent van suikerriet in Suid-Afrika is ... en ...

- (i) hoë temperature
- (ii) lae reënval
- (iii) hoë reënval
- (iv) lae temperature

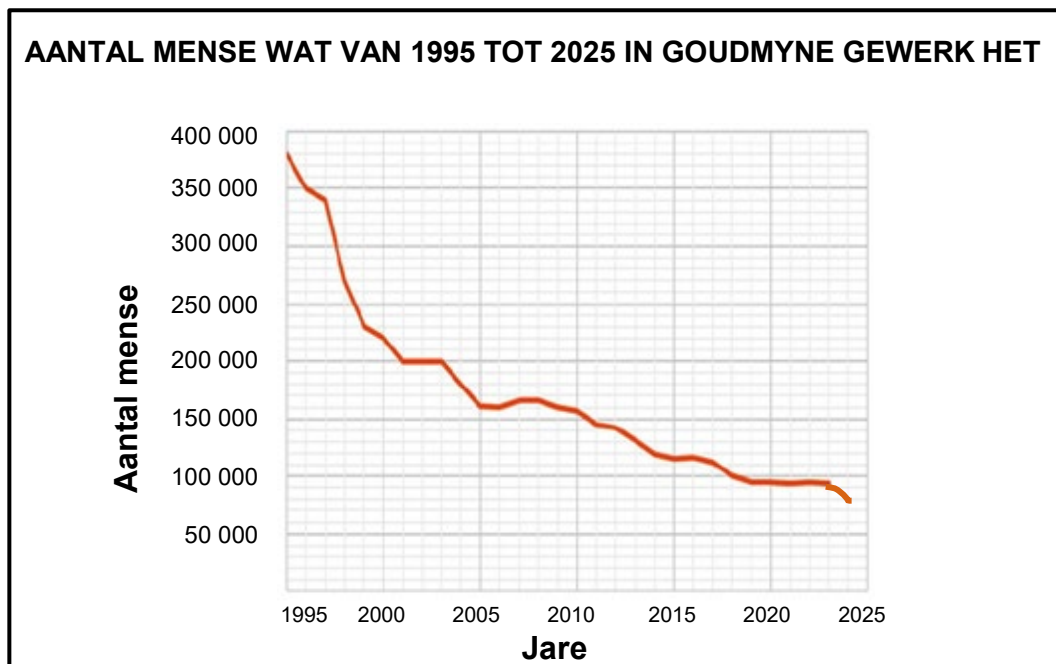
- A (i) en (ii)
- B (iii) en (iv)
- C (i) en (iii)
- D (ii) en (iv)

VRAAG 2.1.5 tot 2.1.8 is op goudmynbou in Suid-Afrika gebaseer.

2.1.5 Die provinsie wat die meeste goud in Suid-Afrika produseer, is ...

- A Limpopo.
- B Mpumalanga.
- C KwaZulu-Natal.
- D Gauteng.

Verwys na die grafiek hieronder wat die aantal mense toon wat tussen 1995 en 2025 in goudmyne in Suid-Afrika gewerk het om VRAAG 2.1.6 tot 2.1.8 te beantwoord.

[Aangepas uit www.google.com/IMGRESS?imgurl=https%3a%2f%fwwww.sa]

2.1.6 Die aantal mense wat in Suid-Afrika se goudmyne gewerk het, het tussen ... die meeste gedaal.

- A 1995 en 2000
- B 2000 en 2005
- C 2005 en 2010
- D 2010 en 2015

2.1.7 'n Fisiese (natuurlike) faktor wat die daling van die getal werkers in Suid-Afrika se goudmyne veroorsaak, is ...

- A dreigemente oor nasionalisasie.
- B uitputting van goud in myne.
- C ongeskoolde arbeiders.
- D minder buitelandse belegging in myne.

2.1.8 'n Ekonomiese faktor wat veroorsaak dat die getal werkers vanaf 2015 gedaal het, is ...

- A MIV en Vigs.
- B wisselende goudpryse.
- C omgewingsagteruitgang.
- D stakings en protesaksie.

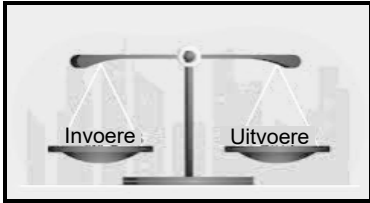
(8 x 1) (8)

- 2.2 Voltooi die stellings in KOLOM A met die opsies in KOLOM B. Skryf slegs die letter (**Y** of **Z**) langs die vraagnommers (2.2.1 tot 2.2.7) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 2.2.8 Y.

Gebruik die tabel hieronder van die bydraes (%) wat gedurende 2024 tot die bruto binnelandse produk (BBP) gemaak is om VRAAG 2.2.1 tot 2.2.4 te beantwoord.

EKONOMIESE AKTIWITEIT	PERSENTASIE (%) BYDRAE TOT DIE BBP
Vervoer	11
Landbou	2,9
Mynbou	8,4
Algemene regeringsdienste	10,6
Elektrisiteit en gas	2,8
Konstruksie	3
Handel, spyseniering en verblyf	14,7
Vervaardiging	15
Finansies en eiendom	31,7

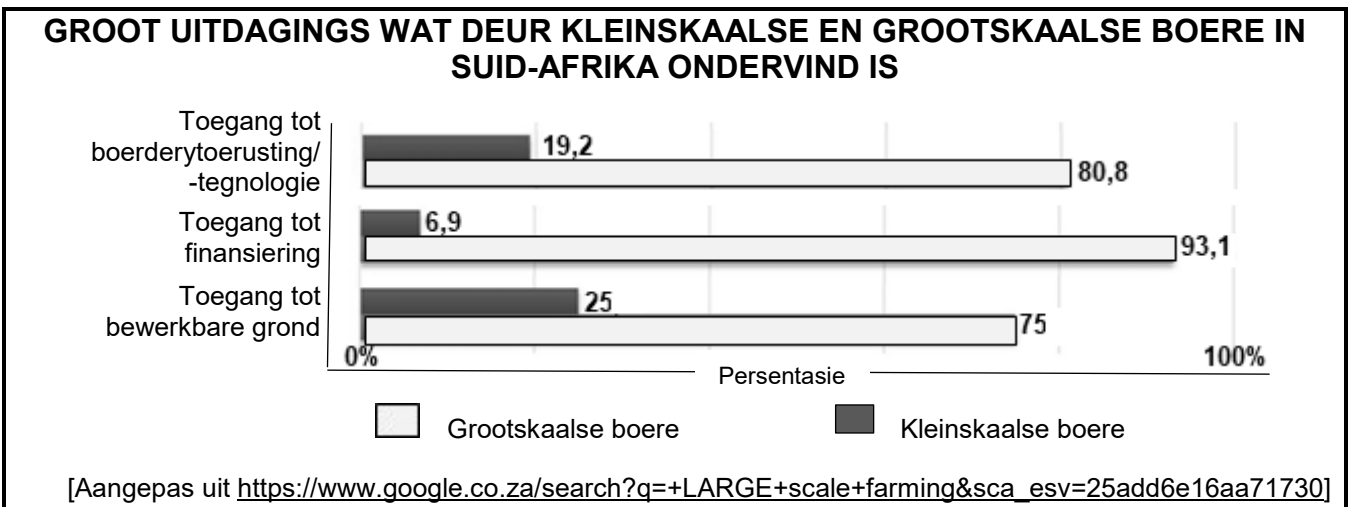
[Aangepas uit <https://intergest.co.za/exploring-south-africas-economic-potential/>]

KOLOM A	KOLOM B
2.2.1 ... is 'n sekondêre ekonomiese aktiwiteit.	Y Vervoer Z Vervaardiging
2.2.2 Primêre ekonomiese aktiwiteite het ... tot die bruto binnelandse produk (BBP) bygedra.	Y 8,4% Z 11,3%
2.2.3 ... dra die meeste tot die tersiêre sektor by.	Y Finansies en eiendom Z Konstruksie
2.2.4 In 2024 was die ... sektor die grootste bydraer tot die bruto binnelandse produk (BBP).	Y sekondêre Z tersiêre
2.2.5 Die skets hieronder illustreer ... 	Y handelsbalans Z binnelandse handel
2.2.6 'n Faktor wat internasionale handel bevoordeel	Y handelstariewe Z goed ontwikkelde infrastruktuur
2.2.7 ... is 'n ekonomiese voordeel van internasionale handel.	Y Toegang tot buitelandse geldeenhede Z Toemaak van plaaslike nywerhede

(7 x 1) (7)

2.3 Verwys na die infografika hieronder oor voedselsekerheid en klein-/grootskaalse boerdery.

<p>Grootskaalse boerdery</p> 	<p>VOEDSELSEKERHEID IN SUID-AFRIKA</p> <p>Suid-Afrika het 'n komplekse voedsel-sekerheidsituasie, met miljoene mense wat voedselonsekerheid ervaar. In 2024 het 25,8% huishoudings matige tot erge voedselonsekerheid ervaar.</p> <p>Beide grootskaalse en kleinskaalse boerdery is belangrike bydraers tot voedselsekerheid in Suid-Afrika. Grootskaalse boere word egter dikwels as die hoofaandrywers van nasionale voedselsekerheid beskou. Hulle kan tot voedselsekerheid in die streek bydra deur verhoogde produksie van landbouprodukte.</p> <p>Kleinskaalse boere is belangrike aandrywers van huishoudelike voedselsekerheid. Die regering het programme geïmplementeer om kleinskaalse boere te ondersteun wat finansiële bystand, opleiding en toegang tot markte insluit.</p> <p>Ten spyte van hierdie pogings bly voedselonsekerheid 'n uitdaging vir baie Suid-Afrikaners.</p>
<p>Kleinskaalse boerdery</p> <p>[Bron: https://www.linkedin.com/pulse/advantages-small-scale-farming]</p>	<p>[Aangepas uit https://www.google.co.za/search?q=food+security+in+south+africa+and+small+and+large+scale+farming]</p>

- 2.3.1 Definieer die konsep *voedselonsekerheid*. (1 x 2) (2)
- 2.3.2 Volgens die uittreksel, watter persentasie huishoudings het in 2024 voedselonsekerheid ondervind? (1 x 1) (1)

- 2.3.3 Watter bewys in die foto oor grootskaalse boerdery dui daarop dat dit 'n positiewe impak op voedselproduksie sal hê? (1 x 2) (2)
- 2.3.4 Verwys na die grafiek. Identifiseer TWEE ekonomiese uitdagings wat kleinskaalse boere meer waarskynlik as grootskaalse boere sal ervaar. (2 x 1) (2)
- 2.3.5 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, verduidelik hoe hierdie ekonomiese uitdagings wat in jou antwoord op VRAAG 2.3.4 geïdentifiseer is, 'n negatiewe impak op voedselproduksie kan hê. (4 x 2) (8)

2.4 Verwys na die uittreksel en kaart hieronder van die Dube-handelshawe Nywerheidsontwikkelingsone (NOS).

DUBE-HANDELSHAWE (NOS) LOK BELEGGINGS VAN DIE MOTORVOERTUIGBEDRYF

Die Dube-handelshawe (NOS) het in Augustus 2024 positiewe ekonomiese beleggings ervaar met groot motorvoertuigmaatskappye wat hulle tot beleggings verbind het en besigheid in hierdie nywerheidsontwikkelingsone (NOS) begin het.

Die motorvoertuigbedryf sal by die elektroniese, hoëwaarde-vervaardiging-, voedselverwerking- en optiesevesel-sektore by die Dube-handelshawe (NOS) aansluit.

Auto Investment Holdings Group en Mahindra (Suid-Afrika) het 'n nuwe monteeraanleg onthul. Daar word verwag dat konstruksie van die nuwe monteeraanleg in 2025 voltooi sal wees. Die maatskappy sal hulle personeel vergroot om by die groeiende produksievolumes aan te pas, aangesien hulle tans 90 personeellede het wat by die monterbaan werk.

Ogihara Suid-Afrika is 'n nuwe gesamentlike onderneming tussen Toyota Tsusho Afrika, Ogihara (Thailand) Corporation en Toyota Suid-Afrika Motors. Hulle het hulleself tot 'n R1,2 miljard-belegging verbind. Hierdie maatskappye bou 'n fasiliteit by die Dube-handelshawe (NOS) om onderdele vir hulle huidige en toekomstige voertuie te bou.

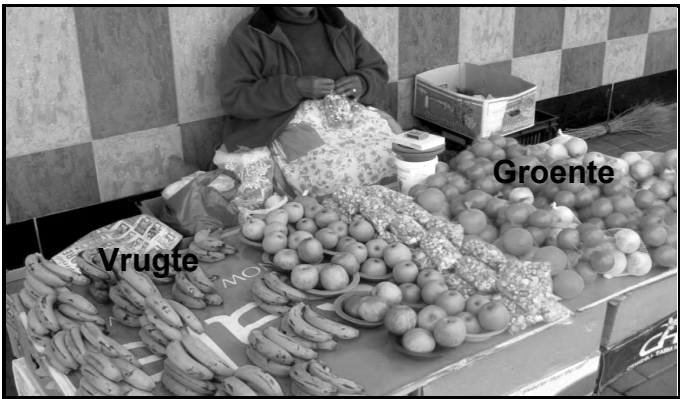
[Aangepas uit www.moneyweb]

 <p>Durban-Pinetown-nywerheidstreek</p> <p>DUBE-VERVOER 30 km</p> <p>DURBAN-HAWE 22 km</p> <p>TOYOTA SA</p> <p>OSEAAN</p>	<p>Die Dube-handelshawe (NOS) is in dieselfde omgewing as die King Shaka Internasionale Lughawe geleë, 30 minute vanaf Afrika se besigste vraghawe, Durban-hawe, en 34 minute (41 km) vanaf die Durban-Pinetown-nywerheidsgebied.</p> <p style="text-align: right;">[Bron: sciencedirect.com]</p>
---	--

- 2.4.1 In watter provinsie is die Dube-handelshawe (NOS) geleë? (1 x 1) (1)
- 2.4.2 Haal 'n bewys uit die uittreksel aan wat aandui dat die Dube-handelshawe (NOS) 'n verskeidenheid vervaardigingsnywerhede het. (1 x 2) (2)

- 2.4.3 Volgens die uittreksel, waarom word die Dube-handelshawe as 'n nywerheidsontwikkelingsone (NOS) geklassifiseer? (1 x 2) (2)
- 2.4.4 Hoe het die nabyheid (afstand) na die lughawe en hawe die ligging van die motorvoertuigaanlegte in die Dube-handelshawe (NOS) bevoordeel? (2 x 2) (4)
- 2.4.5 Verduidelik hoe die verskeidenheid vervaardigingsnywerhede in die Dube-handelshawe (NOS) 'n positiewe impak op die ekonomie van die provinsie sal hê. (3 x 2) (6)

2.5 Verwys na die infografika hieronder oor die informele sektor.

Richardsbaai – informele handelaar langs die hoofstraat

GEE DIE INFORMELE SEKTOR 'N BLAASKANS

Informele handelaars is deel van die informele sektor. Almal in die dorp het gewoon geraak aan die teenwoordigheid van informele handelaars langs die hoofstraat in Richardsbaai. Die meeste van hierdie informele handelaars is vroue sonder enige ander inkomste behalwe om hulle goedere langs die straat te verkoop.

Tydens die Desembervakansie, wat normaalweg die piekseisoen vir informele handelaars is, het die munisipaliteit egter die handelaars elkeen R300 beboet omdat hulle goedere sonder 'n permit verkoop het. Aangesien dit die enigste inkomste vir sommige van die informele handelaars is, sal hulle inkomste nou 'n hewige terugslag kry (verminder). Om vrugte/groente/gekookte kos slegs twee keer 'n week te verkoop, sal nie hulle maandelikse rekeninge dek nie en sommige van hulle staan voor moeilike tye.

[Aangepas uit <https://www.citizen.co.za/zululand-observer/opinion-give-vendors-a-break>]

AANTAL INFORMELE HANDELAARS IN DIE RICHARDSBAAI-SENTRALE SAKEGEBIED (SSK) VIR 2024

MAAND	AANTAL INFORMELE HANDELAARS
Januarie	35
Februarie	22
Maart	38
April	24
Mei	22
Junie	42
Julie	35
Augustus	29
September	46
Oktober	49
November	58
Desember	60

[Aangepas uit <https://www.researchgate.net/figure/Busiest-Trading-Months-for-Informal-Traders>]

- 2.5.1 Wat is die *informele sektor*? (1 x 2) (2)
- 2.5.2 Waarom word die informele handelaar in die foto langs die hoofstraat gevind? (1 x 1) (1)

- 2.5.3 Noem TWEE uitdagings wat hierdie informele handelaar moontlik sal ervaar met die tipe goedere wat verkoop word. (2 x 1) (2)
- 2.5.4 Verwys na die tabel. Verklaar waarom daar gedurende Desembermaand so 'n groot aantal informele handelaars is. (1 x 2) (2)
- 2.5.5 Hoe sal die munisipaliteit van Richardsbaai voordeel trek uit die uitreik van permitte aan informele handelaars? (2 x 2) (4)
- 2.5.6 Wat kan die munisipaliteit van Richardsbaai aan die informele handelaars verskaf met die geld wat hulle met die uitreiking van die permitte inkry? (2 x 2) (4)

[60]**TOTAAL AFDELING A: 120**

AFDELING B**VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE****ALGEMENE INLIGTING OOR eMALAHLINI (WITBANK)**

Koördinate: 25°50'S; 29°10'O

eMalahleni (voorheen bekend as Witbank) is 'n stad wat op die Hoëveld van Mpumalanga, Suid-Afrika, geleë is.

eMalahleni is in 'n steenkoolmyng gebied. Oopgroefmynbou word hoofsaaklik gebruik om steenkool te ontgin. Hierdie tipe mynbou behels delf naby die oppervlak om steenkool te ontgin. Daar is 'n aantal kragstasies, asook 'n staalmeule (aanleg) daar naby wat almal steenkool benodig.

Die plaasgrond om eMalahleni word deur beleggers, steenkoolmynmaatskappye en eiendomsontwikkelaars opgekoop om die vinnige groei van die stad te akkommodeer, wat vir die plaaslike besighede en inwoners goed is. Die omgewing ervaar hoogs besoedelde lug as gevolg van die steenkoolmynbou en kragstasies.

[Bron: <https://en.wikipedia.org/Witbank>]

Die volgende Engelse terme en hulle Afrikaanse vertalings word op die topografiese kaart getoon:

ENGLISH

Cemetery
Diggings
Golf course
Open-cast mine
River
Subsiding ground

AFRIKAANS

Begraafplaas
Uitgrawings
Golfbaan
Oopgroefmyn
Rivier
Insakkende grond

3.1 KAARTVAARDIGHEDE EN BEREKENINGE

Verwys na die topografiese kaart.

3.1.1 Jy sal in 'n ... rigting op die hoofweg van **F** in blok **C3** na Valley Glen in blok **A5** ry.

- A noordoostelike
- B noordwestelike
- C suidoostelike
- D suidwestelike (1 x 1) (1)

Verwys na die ortofotokaart.

3.1.2 Bereken die oppervlakte van die afgebakende verskynsel **6** in blok **B4**, **C3** en **C4** in m².

Gebruik die volgende inligting:

Breedte gemeet (ortofotokaartafstand) = 1,8 cm

Formule: **Oppervlakte = Lengte (L) x Breedte (B)** (4 x 1) (4)

3.1.3 Waarom is die meting van die breedte op die topografiese kaart kleiner as dié op die ortofotokaart? (1 x 1) (1)

Verwys na die topografiese kaart.

3.1.4 Bereken die magnetiese deklinasie van eMalahleni (Witbank) vir 2025.

Gebruik die volgende inligting:

Verskil in jaar: 11

Gemiddelde jaarlikse verandering: 5' W (3 x 1) (3)

3.1.5 Waarom is dit belangrik om die huidige magnetiese deklinasie te bereken? (1 x 1) (1)

3.2 KAARTINTERPRETASIE

3.2.1 Pas die inligting in KOLOM A by die verskynsels in KOLOM B op die ortofotokaart. Skryf slegs die letter (A–C) langs die vraagnommers (3.2.1(a) en 3.2.1(b)) neer, bv. 3.2.1(c) D.

KOLOM A	KOLOM B
(a) 6	A gholfbaan
(b) 7	B skool- en ontspanningsarea
	C ou uitgrawings

(2 x 1) (2)

Verwys na die straatpatroon rondom **8** in blok **D4** op die ortofotokaart.

- 3.2.2 Verduidelik hoe hierdie straatpatroon uitdagings vir pendelaars (mense wat van en na hulle werk reis) sal veroorsaak. (1 x 2) (2)

Verwys na die begraafplaas by **G** in blok **D2** op die topografiese kaart.

- 3.2.3 Identifiseer die grondgebruiksone waarin die begraafplaas geleë is. (1 x 1) (1)

- 3.2.4 Waarom is hierdie grondgebruiksone (antwoord op VRAAG 3.2.3) 'n geskikte ligging vir die begraafplaas? (1 x 2) (2)

Verwys na die oopgroefmynbou wat by **H** in blok **D1** op die topografiese kaart plaasvind en die algemene inligting.

- 3.2.5 Identifiseer EEN tipe vervoerinfrastruktuur wat by die oopgroefmyn gevind word. (1 x 1) (1)

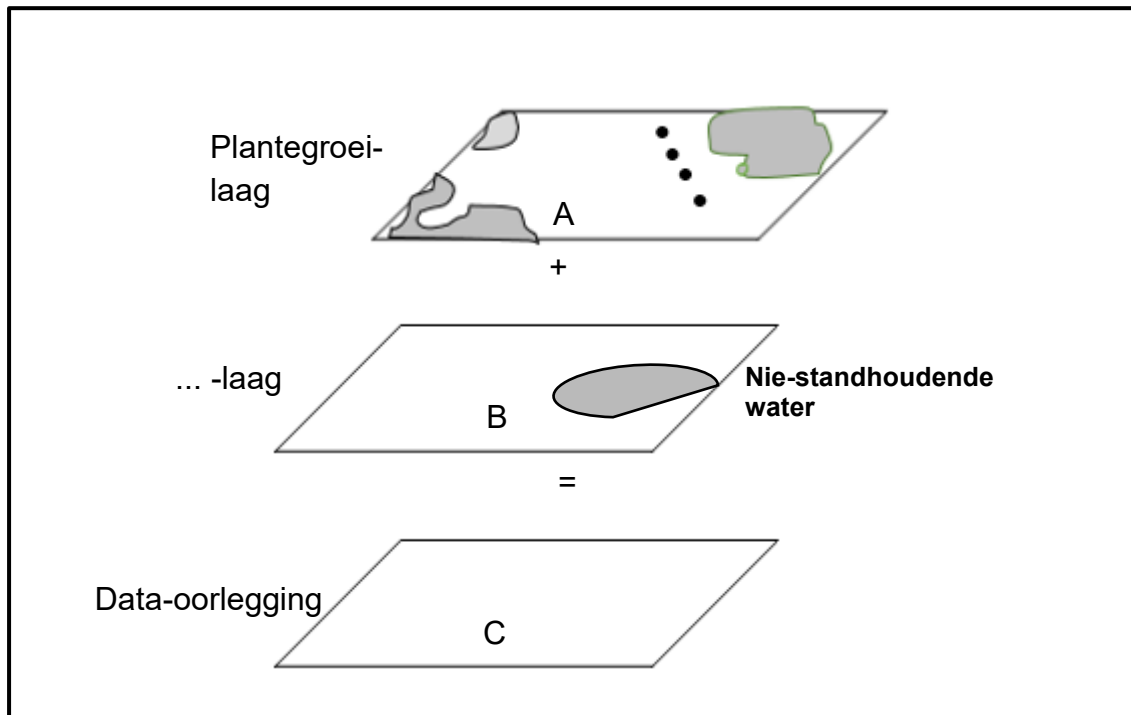
- 3.2.6 Watter mineraal word by die oopgroefmyn ontgin? (1 x 1) (1)

Verwys na die nywerhede by **I** in blok **C3** op die topografiese kaart.

- 3.2.7 Noem 'n fisiese (natuurlike) faktor wat dit 'n geskikte ligging maak. (1 x 1) (1)

- 3.2.8 Wat is die ekonomiese voordele van hierdie nywerhede vir die plaaslike bevolking? (1 x 2) (2)

3.3 GEOGRAFIESE INLIGTINGSTELSELS (GIS)

[Bron: Eksaminator se eie skets]

Verwys na blok **E3** op die topografiese kaart.

- 3.3.1 Wat is *data-oorlegging*? (1 x 2) (2)
- 3.3.2 Noem die data-laag by **B** (in die skets hierbo) soos dit op die topografiese kaart voorgestel word. (1 x 1) (1)
- 3.3.3 Teken laag **C** in die skets hierbo in jou ANTWOORDEBOEK oor. Pas die data-lae van **A** en **B** op die skets toe. (3 x 1) (3)

Verwys na die oop spasie in blok **E3/E4** op die topografiese kaart.

- 3.3.4 Die oop spasie dui aan dat bufferskepping plaasvind om stedelike ontwikkeling te beperk. Noem TWEE bewyse op die topografiese kaart wat die noodsaaklikheid van hierdie bufferskepping ondersteun. (2 x 1) (2)

TOTAAL AFDELING B: 30
GROOTTOTAAL: 150

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

GEOGRAFIE V2

NOVEMBER 2025

NASIENRIGLYNE

PUNTE:150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 14 bladsye

NASIENBEGINSELS VIR GEOGRAFIE- NSS NOVEMBER 2025 EN NSS/SC JUNIE 2026

Die volgende nasienbeginsels is ontwikkel om nasien in alle provinsies te standaardiseer.

MERK

- ALLE vrae MOET gemerk word, ongeag of dit korrek of verkeerd is
- Waar die maksimum punte vir 'n spesifieke vraag toegeken is, plaas 'n **M** oor die res van die teks om aan te dui dat die maksimum punte behaal is.
- Waar 'n korrekte feit meer as een keer gegee word in 'n spesifieke respons
- 'n Duidelike, netjiese regmerkies moet gebruik word: ✓
  - As EEN punt toegeken word, moet EEN regmerkies gebruik word: ✓
  - As TWEE punte toegeken word, moet TWEE regmerkies gebruik word: ✓✓
  - Die regmerkies moet geplaas word by die FEIT waar 'n punt toegeken word
  - Regmerkies moet KLEIN gehou word, aangesien verskillende lae moderering kan plaasvind
- Verkeerde antwoorde moet met 'n duidelike, netjiese kruis gemerk word: ✗
  - Gebruik MEER as een kruis oor 'n paragraaf/besprekingstylvrae om aan te dui dat alle feite oorweeg is
  - MOENIE 'n streep deur 'n verkeerde antwoord trek nie
  - MOENIE die verkeerde feite onderstreep nie

Vir die volgende aksiewoorde is EEN-woord antwoorde aanvaarbaar: **lys, noem, identifiseer**

Vir die volgende aksiewoorde moet 'n VOLLEDIGE sin geskryf word: **beskryf, verduidelik, evalueer, ontleed, Stel voor, onderskei, definieer, bespreek, waarom, hoe**

Die volgende aksiewoorde moet binne sy konteks gelees word om te bepaal of 'n EEN-woord antwoord of VOLLE sin vereis word: **verskaf, wat, tabuleer en gee**

LET OP DIE VOLGENDE

- As die nommering verkeerd is of weggelaat word, solank die volgorde van antwoorde op vrae gevolg word, kan kandidate gekrediteer word
- Spelfoute, indien herkenbaar, ken die punte toe mits die betekenis korrek is.
- Wees sensitief vir die sin van 'n antwoord, wat op 'n ander manier gestel kan word
- Op vrae waar 'n letter die aanvaarde antwoord is, maar die leerder die werklike antwoord- ken die punte toe.
- Daar sal addisionele riglyne vir die nasien van sekere vrae wees.

TOTAAL EN OORDRAG VAN PUNTE

- Elke subvraag moet opgetel word
  - Vrae in Afdeling A het vyf onderafdelings, dus vyf sub-totale per vraag word vereis. Afdeling B het drie onderafdelings en drie subtotale.
  - Onderafdelingtotale moet in die regterkantse kantlyn geskryf moet word en onderstreep moet
  - Subtotale moet leesbaar geskryf word
  - Laat ruimte om gemodereerde punte op verskillende vlakke in te skryf
- Tel subtotale op en dra totaal oor aan die linker boonste kantlyn langs die vraagnommer
- Oordrag totaal na omslag van antwoordboek

30

VRAAG 1

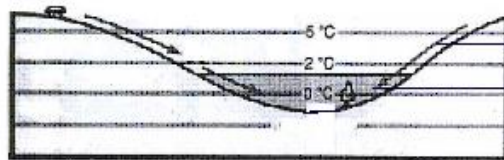
- 1.1.1 A (Suid-Atlantiese Hoog) (1) ✓
 1.1.2 B (Kalahari High) (1) ✓
 1.1.3 B (Suid-Indiese) (1) ✗

2

- 1.2.1 Smeltende sneeu ✓
 1.2.2 Mond ✗
 1.2.3 Derde orde ✓

2

- 1.3.1 Katabatiese ✗
 1.3.2 1 kom gedurende die dag voor terwyl 2 snags voorkom ✓✓
 1.3.3 Koue lug rol af in die vallei en vorm 'n inversie ✓✓

Lug vloei teen die helling af ✓✓

6

- 1.4.1 Vorm van voorste konkaaf ✗
 Steil helling van front ✓
 1.4.2 Warm lug ondergrawe die koue lug ✗
 1.4.3 Lug agter die kouefront is kouer as die lug voor. Koue lug beweeg vinniger as warm lug voor dit. Koue front haal die warm voorkant in. ✓✓

7

- 1.5.1 (a) 'n Rivier wat net heeljaar vloei ✗
 (b) Die rivier kanaal is wyd ✗
 (c) Gereeldheid van reënval en die grondtipe waarvoor die strome vloei. ✓✓

- 1.5.2 Gauteng en die Oos-Kaap ✗

- 1.5.3 Die koste van voedselproduksie sal toeneem, want dit is duur om gesuiwerde water te koop. Boere sal meer chemikalieë moet koop om water te suiwer. Chemikalieë kos baie en dit sal produksiekoste verhoog. Dit sal duur wees om water te suiwer vir gebruik in elektrisiteitsopwekking. Hierdie koste sal by elektrisiteitspryse ingesluit word. Koste sal die prys van elektrisiteit tydens produksie verhoog. Daar sal minder skoon water wees om hidro-elektrisiteit op te wek.

13

**AFDELING A: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS EN DIE
EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA****VRAAG 1: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS**

1.1	1.1.1	Y (1)		
	1.1.2	Y (1)		
	1.1.3	Z (1)		
	1.1.4	Z (1)		
	1.1.5	Z (1)		
	1.1.6	Y (1)		
	1.1.7	Y (1)	(7 x 1)	(7)
1.2	1.2.1	C (1)		
	1.2.2	C (1)		
	1.2.3	D (1)		
	1.2.4	B (1)		
	1.2.5	C (1)		
	1.2.6	D (1)		
	1.2.7	A (1)		
	1.2.8	B (1)	(8 x 1)	(8)

1.3	1.3.1	31,18 (%) (1)	(1 x 1)	(1)
	1.3.2	Afwaarts (verminder) (1)		
	Neiging	(Aanvaar: van 34.66 tot 31.18) (1)	(1 x 1)	(1)
	1.3.3	Afname in werksgeleenthede (aanvaar voorbeelde) (2)		
	<u>Sosiale</u>	Gebrek aan fasiliteite (aanvaar voorbeelde) (2)		
	<u>impak</u> wat	Gebrek aan dienste (aanvaar voorbeelde) (2)		
	die tendens	Lewenskwaliteit/lewenstandaard sal verswak (aanvaar voorbeelde) (2)		
	op die	Dit sal armoede verhoog (aanvaar voorbeelde) (2)		
	landelike	Infrastruktuur sal agteruitgaan (aanvaar voorbeelde) (2)		
	gemeenska	Toename in misdaad/maatskaplike euwels (aanvaar voorbeelde) (2)		
	p sal hê	Bevolkingswanbalans (aanvaar voorbeelde) (2)		
		Familiebande word verbreek (aanvaar voorbeelde) (2)		
		Minder sosiale interaksie (2)		
		Verlies aan gemeenskapsidentiteit (aanvaar voorbeelde) (2)		
		[ENIGE TWEE]	(2 x 2)	(4)
	1.3.4	Teruggee van grond aan die regmatige eienaars		
	Grond	Vergoed mense vir grond wat onder dwang weggeneem is (2)		
	restitusie	[ENIGE EEN]	(1 x 2)	(2)
	1.3.5	Hulle het verkies(keuse uitgeoefen) om die grond terug te neem	(1 x 1)	(1)
	1.3.6	Fasiliteer vaardigheidsopleiding/onderwys (aanvaar voorbeelde) (2)		
	Stel	Verskaf tegniese ondersteuning (aanvaar voorbeelde) (2)		
	strategieë	Verskaf finansiële opleiding (2)		
	voor om	Bevorder kommersiële boerdery (2)		
	landelike	Skep werksgeleenthede (aanvaar voorbeelde) (2)		
	ontvolking na	Vorm sakevennootskappe (aanvaar voorbeelde) (2)		
	<u>restitusie</u> te	Betrek alle belanghebbendes by besluitneming (aanvaar voorbeelde) (2)		
	verminner	Verbeter infrastruktuur (aanvaar voorbeelde) (2)		
		Verbeter dienste (aanvaar voorbeelde) (2)		
		Stel finansiële subsidies beskikbaar (2)		
		[ENIGE DRIE]	(3 x 2)	(6)
1.4	1.4.1	Grond wat vir 'n <u>spesifieke funksie</u> (in 'n stedelike nedersetting) gesoneer		
	Grond	is (2)		
	gebruiksone	[KONSEP]	(1 x 2)	(2)
	1.4.2	Sentrale sakekern/-gebied (SSK/SSG) (1)		
	Noem TWEE	Oorgangsone (1)		
	grondgebruik	Residensiële (sone) (1)		
	sones waar	Landelik-stedelike oorgangsone (1)		
	kommersiële	[ENIGE TWEE]	(2 x 1)	(2)
	funksies			
	hoofsaaklik			
	voorkom			

- 1.4.3(a) Naby die landelik-stedelike oorgangsones (1)
 Bewyse dat grondgebruiksones in B2 hoë inkomste res. gebied is
 Groot erwe (1)
 Lae digtheid van geboue/groot huise (1)
 Ver weg van die (swaar) nywerhede (1)
 Argitektuur van geboue (1)
 Inwoners besit motors (motorhuise) (1)
 Breë paaie/strate (1)
 Tuine en bome/Esteties aantreklik (1)
 Weg van die SSG (1)
 Hoë sekuriteitsmure (1)
[ENIGE TWEE] (2 x 1) (2)
- 1.4.3 (b) Swaar (nywerheid) (1) (1 x 1) (1)
- 1.4.4 Besikbaarheid van goedkoper grond (2)
 Verduidelik TWEE ekonomiese redes waarom dit aan die buitewyk geleë is
 Dit is goedkoper om op plat grond te bou (2)
 Minder duur om besoedeling te bestry (2)
 Naby grootmaat-vervoer (2)
 Naby arbeidsmag (2)
 Laer brandstofkoste (2)
 Naby grondstowwe (2)
[ENIGE TWEE] (2 x 2) (4)
- 1.4.5 Twee grondgebruiksones is onversoenbaar (2)
 Waarom is grondgebruiksones B2 naby A nie?
 Bewaar die estetika van die grondgebruik (aanvaar voorbeelde) (2)
 Behou hoë waarde van grond/eiendom (2)
 Om die impak van besoedeling te verminder (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verlig verkeersopeenhopings (2)
 Verminder gesondheidsrisiko's (aanvaar voorbeelde) (2)
Aanvaar antwoorde van A (swaar nywerhede)
 Twee grondgebruiksones is onversoenbaar (2)
 Verminder die estetiese voorkoms (2)
 Verminder die waarde van grond/eiendom (2)
 Verhoog die impak van besoedeling (aanvaar voorbeelde) (2)
 Meer verkeersopeenhopings (2)
 Verhoog gesondheidsrisiko's (aanvaar voorbeelde) (2)
[ENIGE TWEE] (2 x 2) (4)
- 1.5.1 Geboue is verwaarloos/vervalle (aanvaar voorbeelde) (1)
 Bewys van stedelike verval/Agteruitgang
 Gebreke vensters (1)
 Graffiti op die mure (aanvaar voorbeelde) (1)
 Rommel / vullis in die strate (1)
[ENIGE EEN] (1 x 1) (1)

1.5.2	Werkloosheid (1)		
Noem	Armoede (aanvaar voorbeelde) (1)		
TWEË	Gebrek aan bekostigbare behuising (1)		
<u>sosiale</u>	Verlate geboue (aanvaar voorbeelde) (1)		
<u>oorsake</u>	Onwettige bewoning (aanvaar voorbeelde) (1)		
van	Gebrek aan belangstelling van verhuurders om op te gradeer (1)		
stedelike	Swak dienslewering (aanvaar voorbeelde) (1)		
verval	[ENIGE TWEË]	(2 x 1)	(2)
1.5.3	Gebrek aan finansies (2)		
Gee redes	Wanbestuur van fondse (aanvaar voorbeelde) (2)		
waarom	Mense betaal nie munisipale rekeninge nie (2)		
munisipaliteit v	Munisipaliteit het ander dringende prioriteite (aanvaar voorbeelde) (2)		
KS nie	Gebrek aan vaardighede/kapasiteit (aanvaar voorbeelde) (2)		
aandag	Onwettige besetting van geboue (2)		
gee aan	Geboue is privaat eiendom (2)		
stedelike	[ENIGE TWEË]	(2 x 2)	(4)
verval nie			
1.5.4	Lok meer besighede/beleggers (aanvaar voorbeelde) (2)		
<u>PARAGRAAF</u>	Lok meer kliënte (aanvaar voorbeelde) (2)		
Verduidelik	Lok meer toeriste (2)		
posi	Beïnvloed die vermenigvuldiger-effek (aanvaar voorbeelde) (2)		
<u>tiewe</u>	Skep meer werksgeleenthede (aanvaar voorbeelde) (2)		
<u>impak</u> v.	Verhoog werkers se vaardighede (2)		
stedelike	Verhoog die waarde van eiendomme (2)		
vernuwin	Verbeter infrastruktuur (aanvaar voorbeelde) (2)		
op eko-	[ENIGE VIER]	(4 x 2)	(8)
nomie			
van			
Wynberg			[60]

VRAAG 2: EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

2.1	2.1.1	B (1)		
	2.1.2	B (1)		
	2.1.3	C (1)		
	2.1.4	C (1)		
	2.1.5	D (1)		
	2.1.6	A (1)		
	2.1.7	B (1)		
	2.1.8	B (1)	(8 x 1)	(8)
2.2	2.2.1	Z (1)		
	2.2.2	Z (1)		
	2.2.3	Y (1)		
	2.2.4	Z (1)		
	2.2.5	Y (1)		
	2.2.6	Z (1)		
	2.2.7	Y (1)	(7 x 1)	(7)
2.3	2.3.1	Die toestand om nie <u>toegang</u> tot voldoende <u>voedsame</u> kos te hê nie (2) [KONSEP] Aanvaar: het nie (voldoende) <u>voedsame</u> kos nie (1)	(1 x 2)	(2)
	2.3.2	25,8 (1) %	(1 x 1)	(1)
	2.3.3	Groot streke grond verwerk (2) Van foto grootskaal boerdery positief op voedsel produksie Gebruik van masjinerie/trekker/tegnologie(aanvaar voorbeelde) (2) Wetenskaplike metodes word gebruik (aanvaar voorbeelde) (2) Gebruik van plaagdoders (2) [ENIGE EEN]	(1 x 2)	(2)
	2.3.4	Toegang tot boerderytoerusting/tegnologie (1) Grafiek Twee ekonomiese uitdaginge vir kleinskaal- boere Toegang tot finansiering (1) Toegang tot bewerkbare grond (1) [ENIGE TWEE]	(2 x 1)	(2)

2.3.5**PARAGRAAF**

Verduidelik hoe ekonomiese uitdagings negatiewe impak op voedselproduksie kan he

F+K

TOEGANG TOT BOERDERYTOERUSTING/TEGNOLOGIE

- Gebrek aan masjinerie sal doeltreffendheid/produktiwiteit verminder (2)
- Beperkte bewerking van grond, dus word minder voedsel geproduseer (2)
- Handarbeid is minder doeltreffend, wat lei tot laer oesopbrengste (2)
- Vertragings in plant/oes beïnvloed gewasgehalte/marktoegang (2)
- Gewasdiversiteit word verminder, wat lei tot minder voedsame opsies (2)
- Gebrek aan hibriede sade/geneties gemodifiseerde sade/stel gewasse bloot aan negatiewe elemente van weer (2)
- Beperkte gebruik v, plaagdoders maak gewas vatbaar vir insekte/plae (2)
- Gebrek aan inentings-/dooptenke stel vee bloot aan siektes (2)
- Oneffektiewe boerderymetodes verminder gewasproduksie (2)
- Gebrek aan vervoer/berging sal veroorsaak dat produkte bederf (2)

TOEGANG TOT FINANSIERING

- Finansiële instellings sal nie lenings toestaan nie, dus sal hulle nie saad/toerusting kan koop nie (2)
- Boere sal nie finansiering genereer nie en dus nie genoeg voedsel verskaf om te verkoop nie (2)
- Kan nie arbeidskoste bekostig nie, wat lei tot minder voedselproduksie (2)
- Beperkte toegang tot finansiering verminder volhoubaarheid (aanvaar voorbeelde) (2)

TOEGANG TOT BEWERKBARE GROND

- Minder bewerkbare grond verminder voedselproduksie (2)
- Gewasdiversiteit word belemmer deur beperkte bewerkbare grond (2)
- Beperkte geleentheid vir uitbrei weens gebrek aan bewerkbare grond (2)
- Oorbeweidings van grond as gevolg van gebrek aan bewerkbare grond (2)

[ENIGE VIER - MAKSIMUM TWEE UITDAGINGS]

(4 x 2) (8)

INSTRUKSIES VIR DEELMERKING**TOEGANG TOT BOERDERYTOERUSTING EN -TEGNOLOGIE**

- Gebrek aan masjinerie (1)
- Beperkte bewerking van grond (1)
- Handarbeid is minder doeltreffend (1)
- Vertragings in plant/oes (1)
- Gewasdiversiteit word verminder (1)
- Gebrek aan hibriede sade/geneties gemodifiseerde sade (1)
- Beperkte gebruik van plaagdoders (1)
- Gebrek aan inentings-/dooptenks (1)
- Oneffektiewe boerderymetodes (1)
- Gebrek aan vervoer/berging (1)

TOEGANG TOT FINANSIERING

- Finansiële instellings sal nie lenings aan kleinskaalse boerdery gee nie (1)
- Kleinskaalse boere sal nie genoeg voedsel kan verskaf nie (1)
- Hulle sal nie arbeidskoste bekostig nie (1)
- Beperkte toegang tot finansiering belemmer navorsing (1)

TOEGANG TOT BEWERKBARE GROND

- Minder bewerkbare grond (1)
- Gewasdiversiteit word belemmer (1)
- Beperkte geleentheid vir uitbreiding (1)
- Oorbeweidings van grond (1)

[MAKSIMUM VIER PUNTE]

2.4	2.4.1	KwaZulu-Natal (1)	(1 x 1)	(1)
	2.4.2	'Die motor-industrie sluit aan by al die elektroniese, hoë-waarde vervaardiging, voedselprosessering, en optiese vesel sektore' (2)	(1 x 2)	(2)
	2.4.3	Direkte verbinding met die lughawe/hawe (2) (Buitelandse) beleggings (2) Skep werk (2) [ENIGE EEN]	(1 x 2)	(2)
	2.4.4	Laer vervoerkoste (2) Lughawe/hawe is maklik toeganklik (aanvaar voorbeelde) (2) Toegang tot internasionale markte (2) Verminder koste vir uitvoere/invoere (aanvaar voorbeelde) (2) [ENIGE TWEE]	(2 x 2)	(4)
	2.4.5	Opgradering van plaaslike gemeenskappe sal 'n verskeidenheid werksgeleenthede bied (2) Vaardighede-opgradering sal lei tot hoër inkomste en groter koopkrag (2) Die vermenigvuldiger-effek sal lei tot meer werksgeleenthede (2) Verskillende tipes nywerhede in een gebied sal beleggers lok (2) Verbeterde infrastruktuur sal meer besighede lok (2) Meer skakelnywerhede verhoog werksgeleenthede (2) Uitvoer van hierdie produkte sal hawetariewe verhoog (2) Buitelandse beleggings dra by tot die BGP (Bruto Geografiese Produk) (2) [ENIGE DRIE]	(3 x 2)	(6)
		INSTRUKSIES VIR DEELMERKING		
		Opgradering van plaaslike gemeenskappe (1) Die vermenigvuldiger-effek (1) Verskillende tipes nywerhede in een gebied (1) Verbeterde infrastruktuur (1) Meer skakelnywerhede (1) Uitvoer van hierdie produkte (1) Buitelandse beleggings (1)		

- 2.5 2.5.1 Besighede wat nie geregistreer is en nie inkomstebelasting te betaal nie (2)
[KONSEP] (1 x 2) (2)
Wat is die informele sektor?
- INSTRUKSIES VIR DEELMERKING**
Besighede wat nie geregistreer is nie (1)
Hulle betaal nie inkomstebelasting nie (1)
- 2.5.2 Meer toeganklik vir potensiële kliënte (1) (1 x 1) (1)
Waarom handelaar langs hoofstraat
- 2.5.3 Geen behoorlike bergingsfasiliteite nie (aanvaar voorbeelde) (1)
Goedere kan vrot (aanvaar voorbeelde) (1)
Goedere word gesteel (aanvaar voorbeelde) (1)
Insekte/Plae (aanvaar voorbeelde) (1)
Swaar weerstoestande (aanvaar voorbeelde) (1)
Markmededinging (1)
[ENIGE TWEE] (2 x 1) (2)
Noem TWEE uitdagings informele handelaars ervaar met tipe goedere
- 2.5.4 Vakansieseisoen vermeerder kopers (2)
Meer toeriste, dus meer potensiële kliënte (2)
Koopkrag van plaaslike inwoners neem toe as gevolg van ekstra inkomste/bonusse (2)
Mense het addisionele inkomste (gedurende die feestyd) (aanvaar voorbeelde) (2)
[ENIGE EEN] (1 x 2) (2)
Tabel Verklaar In Des. groot aantal informele handelaars
- 2.5.5 Hulle sou die sektor kon reguleer (aanvaar voorbeelde) (2)
Hierdie inligting kan gebruik word om ideale liggings vir informele handelaars op te stel (aanvaar voorbeelde) (2)
Dit sou hul inkomstebasis verhoog (2)
Monitor kwaliteit van goedere wat verkoop word (aanvaar voorbeelde) (2)
Monitor gesondheids- en veiligheidsomstandighede (aanvaar voorbeelde) (2)
[ENIGE TWEE] (2 x 2) (4)
Hoe munisipaliteit van RB voordeel trek uit permitte
- 2.5.6 Wys gebiede vir handel aan (2)
Voorsien infrastruktuur (aanvaar voorbeelde) (2)
Voorsien bergingsfasiliteite (aanvaar voorbeelde) (2)
Doeltreffende polisiëring (aanvaar voorbeelde) (2)
Fasiliteer vennootskappe met formele/private sektor (aanvaar voorbeelde) (2)
Opgradering van entrepreneuriese programme (aanvaar voorbeelde) (2)
Toegang tot befondsing (aanvaar voorbeelde) (2)
Voorsiening van basiese dienste (aanvaar voorbeelde) (2)
[ENIGE TWEE] (2 x 2) (4)
Wat kan RB munisipaliteit aann informele handelaars verskaf met geld van permitte

[60]**TOTAAL AFDELING A: 120**

AFDELING B**VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE****3.1 KAARTVAARDIGHEDE EN BEREKENINGE**

- 3.1.1 A (1) (1 x 1) (1)
- 3.1.2 Oppervlakte = (3,5(1) cm x 100) (1,8 cm x 100) (Speling 3,4 cm - 3,6 cm)
= 350(1) m x 180(1) m (Speling 340 m - 360 m)
= 63 000 m² (1) (Speling 61 200 m² – 64 800 m²)
(4 x 1) (4)
- 3.1.3 Skaal van die topografiese kaart is (5x) kleiner (1)
Skaal van die ortofotokaart is (5x) groter (1)
[ENIGE EEN] (1 x 1) (1)
- 3.1.4 Totale jaarlikse verandering: 11 x 5' = 55' (1) weswaarts
MD vir 2025: 18°19' + (1) 55' = 18°74'
19°14' wes van ware noord (1) (3 x 1) (3)
- 3.1.5 Om die korrekte posisie van die ware Noord te bepaal (1) (1 x 1) (1)

3.2 KAARTINTERPRETASIE

- 3.2.1 (a) B (1)
(b) A (1) (2 x 1) (2)
- 3.2.2 Dit het baie kruisings wat pendelaars sal vertraag (2)
Verduidelik hoe Langer tyd op pad lei tot vermorsing van brandstof (2)
straatpatrone Baie kruisings het motorkapings tot gevolg (2)
uitdagings vir Langer tyd op pad lei tot padwoede/stres (2)
pendelaars sal Verkeersopeenhopings veroorsaak ongelukke (2)
skop **[ENIGE EEN]** (1 x 2) (2)

INSTRUKSIES VIR DEELMERKING

Dit het baie kruisings (1)
Verhoogde tyd op die pad (1)
Verkeersopeenhoping (1)
[MAKSIMUM EEN PUNT]

- 3.2.3 Landelike-stedelike oorgangsones (1) (1 x 1) (1)

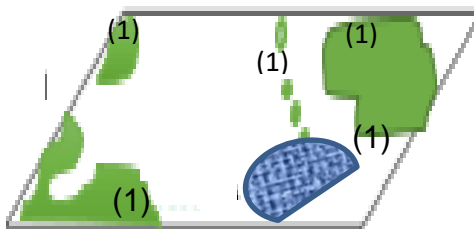
<p>3.2.4 Waarom hierdie grondgebied ruik sone geskikte ligging vir begraaf plaas?</p>	<p>Ruimte is beskikbaar (2) Die grond is goedkoop (2) Grond is plat (2) Toeganklik vir die landelike en stedelike gemeenskappe (2) Vreedsame/stil area (2) Estetiese aantrekkingskrag (2) [ENIGE EEN]</p>	<p>(1 x 2) (2)</p>
<p>3.2.5</p>	<p>Spoorlyn (1) (Ander) pad (1) [ENIGE EEN]</p>	<p>(1 x 1) (1)</p>
<p>3.2.6</p>	<p>Steenkool (1)</p>	<p>(1 x 1) (1)</p>
<p>3.2.7</p>	<p>Gelyk grond (1) Beskikbare grond (1)</p>	<p>(1 x 1) (1)</p>
<p>3.2.8 Ekonomiese voordele vir die plaaslike gemeenskap</p>	<p>Verskaf werksgeleenthede (2) Verhoog koopkrag/meervoudige effek (2) Verbeter vaardighede van mense in die plaaslike gemeenskap (2) Toegang tot goedere (2) Toegang tot verbeterde infrastruktuur (2) [ENIGE EEN]</p>	<p>(1 x 2) (2)</p>

3.3 GEOGRAFIESE INLIGTINGSTELSELS (GIS)

3.3.1 Lae van inligting wat bo-op mekaar geplaas word (2)
[KONSEP] (1 x 2) (2)

3.3.2 Dreinerings(laag) (1) (1 x 1) (1)

3.3.3
Teken laag C in die skets hierbo oor. Pas die data-lae van A en B op die skets toe.

Instruksie vir nasien:
1 punt vir rye bome
1 punt vir beboste gebied
1 punt vir nie-standhoudende water (3 x 1) (3)

3.3.4 Sinkgate (1)
Noem Ingesakte grond (1)
TWEЕ Nie-standhoudende water (1)
bewys Bosveld (bewaring) (1)
stukke [ENIGE TWEE]
wat
buffering
ondersteun

(2 x 1) (2)

TOTAAL AFDELING B: 30
GROOTTOTAAL: 150